

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij zeven fracties de behoefte de minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake het «Beleidskader Nederland en de Poolgebieden 2011–2015» (33 400 V, nr. 116).

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het Beleidskader Nederland en de Poolgebieden 2011–2015. In het beleidskader wordt zowel gesproken over de Noordpool als over Antarctica. Dit keer wordt voor het eerst meer aandacht besteed aan de Noordpool. Dat is een goede zaak. Zoals het beleidskader ook stelt, spelen er geopolitieke belangen op het gebied van energie, visserij en scheepvaart in het gebied. Het is terecht dat gesteld wordt dat Nederland als top-20 economie in de wereld betrokken dient te zijn bij de Poolgebieden. Deze leden hebben nog enkele vragen over de wijze waarop Nederland betrokken is.

Het Arctische gebied wordt steeds toegankelijker, een trend die zich naar verwachting de komende decennia zal doorzetten en een nieuw strategisch geopolitiek vraagstuk zal blootleggen. Het Noordpoolgebied herbergt enorme mogelijkheden. Niet alleen bevinden zich op- en onder Arctica gas- en oliebronnen die naar schatting 22% van de totale onontdekte koolwaterstofreserves in de wereld behelzen, ook ontstaan er door de uitdijende noordelijke zeeën nieuwe vaarroutes die Europa en Azië op een nieuwe manier verbinden. De droom van een «noordelijke handelsroute» van Willem Barentsz en Jacob van Heemskerck wordt dan bewaarheid! De reisafstanden en -tijden voor de koopvaardij nemen aanzienlijk af, waardoor de overall transportkosten navenant gereduceerd kunnen worden.

De belangen zijn groot. Terwijl de zogenaamde «Arctic Five» – de Verenigde Staten, Canada, Noorwegen, Denemarken en Rusland – zich al geruime tijd met dit vraagstuk bezighouden en in sommige gevallen zelfs al in onderhandelingen verwickeld zijn (Noorwegen en Rusland met name: verdrag gesloten in 2010), beginnen ook niet-Arctische energieafhankelijke grootmachten zich te roeren. China, Japan (denk aan LNG-carriers) en Zuid-Korea doen bijvoorbeeld hun uiterste best om toegang te verkrijgen in de Arctische regio en willen niet gemarginaliseerd worden in het debat over de toekomst van de Noordpool. Internationale samenwerking met betrekking tot het Arctische gebied ligt voor de hand, zodat gewapende conflicten in de toekomst vermeden kunnen worden. Bovendien kunnen bij het winnen van olie en gas de enorme technische uitdagingen en hoge kosten in multilateraal verband beter het hoofd geboden worden.

Nederland heeft van oudsher een sterke band met deze regio en hoewel de tijden van Willem Barentsz lang vervlogen zijn, liggen er voor ons wel degelijk grote belangen, niet in de laatste plaats vanwege de nieuwe handelsroutes. De leden van de VVD-fractie willen graag dat de Nederlandse regering, in EU-verband en/of unilateraal, zich actief gaat inzetten om de Nederlandse en Europese strategische positie te waarborgen. Samenwerking met Noorwegen ligt daarbij voor de hand.

Gesteld wordt dat Nederland niet streeft naar een allesomvattende verdragsregeling met betrekking tot het Arctische gebied, naar voorbeeld van het Antarctica-verdrag waar Nederland ook deelgenoot van is. Kan de regering toelichten waarom dit niet het streven is. Wat zijn de mogelijke nadelen van een dergelijk allesomvattend verdrag?

Nederland streeft naar een status van waarnemer voor de EU bij de Arctische Raad. Nederland heeft zelf ook een waarnemersrol. Kan de regering verder toelichten waarom het gewenst is dat de EU een waarnemersrol krijgt? Ziet de regering ook mogelijkheden om bilateraal

samen te werken met bijvoorbeeld Denemarken en Noorwegen met betrekking tot het Arctisch gebied?

Nederland voorziet een groei in de exploitatie van fossiele brandstoffen in het Arctische gebied. In de notitie wordt vervolgens aandacht besteed aan de milieuaspecten die hierbij een rol spelen. Kan de regering ook verder ingaan op de rol die Nederland bedrijven mogelijk kunnen spelen bij de winning van fossiele brandstoffen in het Arctische gebied? Op welke wijze stimuleert de Nederlandse regering de betrokkenheid van Nederlandse bedrijven bij de winning van grondstoffen? Graag een reactie van de regering hierop.

Nederland erkent geen enkele territoriale claim ten aanzien van Antarctica. Kan de regering toelichten wat het standpunt is van de Nederlandse regering met betrekking tot territoriale claims op het Arctische gebied?

Nederland is tegen de delfstofwinning op Antarctica. Waarom is de regering hier tegen? Waarom is de regering bijvoorbeeld wel voorstander van de winning van delfstoffen in het Arctische gebied? Graag een reactie van de regering.

Inbreng van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de PvdA hebben met instemming kennisgenomen van het beleidskader Nederland en de Poolgebieden 2011–2015. Deze leden zijn blij met de brede blik waarmee er naar de poolgebieden en de toekomst daarvan wordt gekeken. Op basis van het beleidskader zijn er toch nog vragen bij de leden van de PvdA-fractie.

De leden van de van de PvdA-fractie vragen op welke wijze de regering denkt invulling te geven aan de internationale beheersstructuur om zo te komen tot een betere bescherming van het Arctische milieu? Op welke termijn en hoe gaat Nederland daar invulling aan geven? Waarom streeft de Nederlandse regering vooralsnog niet naar een alomvattende verdragsregeling voor het Noordpoolgebied naar het model van het Antarcticaverdrag? Hoe effectief is de samenwerking in de Arctische Raad voor het overeenkomen van afspraken voor een duurzaam beheer van het Noordpoolgebied? Welke mogelijkheden zijn er voor Nederland, als waarnemer bij de Arctische Raad, om een aanvullende bijdrage te leveren om te komen tot meer internationale afspraken voor duurzaam beheer van het Arctisch gebied? Wanneer is de geïntegreerde lange-termijn visie op de Nederlandse rol in het Noordpoolgebied gereed en hoe zal de Kamer bij de totstandkoming van deze visie worden betrokken?

De leden van de PvdA-fractie willen graag weten of de regering meer concreet kan aangeven of toekomstige economische activiteiten, zoals delfstoffenwinning en scheepvaart, de bescherming van het Noordpoolgebied niet zullen te veel zullen belemmeren? Hoe zorgt Nederland ervoor dat in ieder geval haar eigen economische activiteiten of samenwerking in het Noordpoolgebied voldoen aan de door Nederland gewenste stringente milieu en veiligheidsnormen, zonder dat we onze economische concurrentiepositie verliezen? Is een moratorium, zoals dat ook in Antarctica van kracht is, op bepaalde activiteiten in het noordpoolgebied gewenst? Zo ja, is er enig zicht op de haalbaarheid daarvan?

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe de Nederlandse regering de geopolitieke spanning beziet die kan ontstaan door de toegang tot nieuwe olie- en gasreserves en de ontsluiting van nieuwe handelsroutes? Op welke termijn kan de Kamer een meer uitgewerkte visie van de Nederlandse regering op de buitenlands- en veiligheidspolitieke implicaties van

de ontwikkelingen in het Noordpoolgebied tegemoet zien? Kan de regering toelichten op welke wijze de geopolitieke betekenis van het hoge noorden binnen de NAVO tot uiting komt? Wat is de inzet van de Nederlandse regering met betrekking tot de rol van de NAVO in het noordpoolgebied? Wanneer is er overleg geweest binnen de NAVO Defensie ministeriële over de veiligheidssituatie binnen de Poolgebieden? Zal Nederland dit zelf agenderen?

De leden van de PvdA-fractie willen graag weten wat de regering bedoelt met het streven naar de ontwikkeling van een geïntegreerde lange-termijn visie inzake Antarctisch toerisme? Wie zou deze visie moeten ontwikkelen, wat is daarvoor de termijn en hoe draagt Nederland hieraan bij? Welke maatregelen zijn nodig om de gevolgen van toerisme voor Antarctica als reservaat voor natuur en vrede te beperken?

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan aangeven hoe de samenhang en synergie tussen het wetenschap en beleid gestuurd onderzoek wordt vormgegeven? Is er binnen het Polaire Programma mogelijkheid om meer ruimte te maken voor onderzoek gerelateerd aan mens en economie, denk daarbij bijvoorbeeld aan de relatie tussen toerisme en milieu? Zo ja, acht de regering dit wenselijk? Wat is de visie van de regering op Nederlandse onderzoeksfaciliteiten op Antarctica? Is het plaatsen van de Nederlandse onderzoekslaboratoria een eerste stap naar een Nederlands onderzoeksstation? Is het Nederlandse beleid om substantieel wetenschappelijk onderzoek uit te voeren zonder eigen infrastructuur op Antarctica op de lange termijn houdbaar?

Tot slot vragen de leden van de PvdA-fractie zich af wanneer er een beleidskader voor de periode na 2015 verwacht mag worden?

Inbreng van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennis genomen van het beleidskader Nederland en de Poolgebieden 2011–2015. Door het smelten van het poolijs ontstaan er volgens het beleidskader toegenomen mogelijkheden voor economische activiteiten. De regering geeft aan dat ze zich terughoudend zal opstellen ten aanzien van de exploitatie van olie en gas. Tegelijkertijd onderkent de regering wel de economische kansen. De regering wil de samenwerking met vooral Noorwegen en de Russische Federatie ten behoeve van de exploitatie van olie en gas in het Noordpoolgebied versterken. Deze leden vragen zich af waarom de regering aangeeft zich terughoudend op te willen stellen ten aanzien van de exploitatie van olie en gas, als die exploitatie aan geldende milieu en veiligheidsnormen voldoet? Hoe verhoudt de Nederlandse terughoudendheid zich tot samenwerking met de Russische Federatie, die allesbehalve terughoudend is, en tot een gelijk level playing field?

De regering pleit voor beter internationale regulering ten aanzien van de milieu en veiligheidsnormen. Welke internationale afspraken behoeven aanvulling, op welke termijn, en hoe gaat de regering voorkomen dat Nederland als het braafste jongetje van de klas zich weg laat concurreren door andere landen, die zich minder gelegen laten liggen aan de bescherming van het Noordpoolgebied?

Wanneer is de lange-termijn visie op de Nederlandse rol in het noordpoolgebied gereed en hoe zal de Kamer bij de totstandkoming van deze visie worden betrokken? Op welke termijn kan de Kamer voorts een meer uitgewerkte visie van de regering op de buitenlands- en veiligheidspolitieke implicaties van de ontwikkelingen in het Noordpoolgebied tegemoet zien?

Op welke wijze komt het hernieuwd bewustzijn van de geopolitieke betekenis van het hoge noorden binnen de NAVO tot uitdrukking? Wat is de inzet van de regering m.b.t. de rol van de NAVO in het Noordpoolgebied?

De leden van de PVV-fractie betreuren het dat Nederland geen steun zal verlenen aan voorstellen gericht op het toestaan van activiteiten met betrekking tot delfstoffenwinning of permanente toeristische infrastructuur. Is de regering bereid met een open blik te kijken naar veilige manieren om delfstoffen te winnen? Wat de leden van de PVV-fractie betreft moet er geen hek om de natuur gezet worden. De mens mag genieten van de natuur. Deze leden geloven dat de toeristische branche primair zelf verantwoord toerisme dient te reguleren. Graag vernemen deze leden waarom de regering zich hiertegen verzet.

Inbreng van de fractie van de SP

Vooraf in de laatste jaren is het Noordpoolgebied sterk in de politieke en economische belangstelling gekomen. Daarom wordt in het huidige Beleidskader voor het eerst meer aandacht aan het Noordpool- dan aan het Zuidpoolgebied geschonken. De leden van de SP-fractie begrijpen de toegenomen aandacht voor het Noordpoolgebied en zijn verheugd met het gegeven dat het huidige kader de poolgebieden in een veel breder perspectief plaatsent dan tot nu toe het geval was. Maar deze leden hebben wel grote zorgen over een aantal ontwikkelingen in het Noordpoolgebied.

De leden van de SP-fractie vrezen dat de verschillende, deels overlapende claims van de Arctische landen op delen van het Noordpoolgebied en andere geschillen in de regio kunnen leiden tot conflicten, al dan niet van militaire aard. Dit omdat een duidelijk juridisch kader om dergelijke conflicten op te lossen afwezig lijkt. In het Beleidskader staat dat er geen alomvattende verdragsregeling voor het Noordpoolgebied bestaat, maar dat er sprake is van een lappendeken van mondiale, regionale en bilaterale overeenkomsten en verklaringen op diverse inhoudelijke deelreinen, waarbij lang niet altijd alle Arctische staten betrokken zijn. Verder staat er dat juridische versnippering tot inhoudelijke en geografische lacunes in de beheers- en bestuursstructuur van het gebied leidt. Ook geldt dat niet alle Arctische staten bij de diverse voor het Arctische gebied belangrijke verdragen zijn aangesloten. En alhoewel de spelregels voor de verdeling van rechtsmacht in de Arctische oceaan vastliggen, zijn de maritieme afbakeningen nog slechts in een beperkt aantal gevallen vastgesteld. Bovendien speelt er nog een grensgeschil met betrekking tot Hans Island.

De Russische vlag die op 2 augustus 2007 door een onderzoeksduikboot op de zeebodem van de Arctische oceaan werd geplant en de felle reacties van andere landen hierop, maken voor de leden van de SP-fractie duidelijk dat haast geboden is met het creëren van een duidelijk mechanisme om de bestaande geschillen op te lossen. Deelt de regering deze urgentie? In het Beleidskader staat dat Nederland vooralsnog niet streeft naar een alomvattende verdragsregeling voor het Arctische gebied naar het model van het Antarticaverdrag. Kan worden aangegeven waarom dit vooralsnog het geval is? Onder welke omstandigheden zal Nederland wel naar een alomvattende verdragsregeling voor het Arctische gebied streven? En zou een alomvattende verdragsregeling niet spanningen die nu bestaan kunnen wegnemen?

Kan de regering ook aangeven in hoeverre de 55 submissies die op dit moment bij de Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS) van de VN liggen overlappende claims betreffen? In hoeveel gevallen worden gebieden in het Noordpoolgebied door één of meer Arctische staten geclaimd?

Kan de regering verder aangeven op welke wijze concreet invulling wordt geven aan haar inzet voor een meer omvattende internationale beheersstructuur voor het Noordpoolgebied? Welke internationale afspraken behoeven aanvulling, op welke termijn en hoe gaat Nederland zich daarvoor inzetten?

Over de veiligheid staat in het Beleidskader dat de sfeer van confrontatie die er in het hoge noorden bestond ten tijde van de Koude oorlog, voorbij is en er sinds begin jaren '90 sprake is van een geheel nieuwe en stabiele veiligheidsomgeving. De leden van de SP-fractie zetten hier vraagtekens bij. Tegelijk wordt er in het Beleidskader immers ook op gewezen dat met name in het nieuwe Russische en Canadese Arctische beleid een versterkte zichtbaarheid en uitoefening van territoriale soevereiniteit als een prioriteit wordt aangemerkt. Beide landen hebben hun militaire capaciteiten in het gebied versterkt. De militaire presentie wordt weer opgevoerd en deze nieuwe assertiviteit kan leiden tot onbegrip en spanningen, staat in het Beleidskader. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat maatregelen nodig zijn zodat het toegenomen belang van het Noordpoolgebied in de nabije toekomst niet zal leiden tot militaire conflicten. Demilitarisering is bij uitstek het middel tegen escalatie. Zou Nederland niet moeten streven naar een verdrag waarin de verwijdering van bestaande militaire installaties in het gebied, en inperking dan wel afschaffing van militaire activiteiten wordt geregeld? Is de regering bereid om, net als voor het Zuidpoolgebied geldt, in het Noordpoolbeleid in te zetten op demilitarisering? Indien neen, waarom niet?

In het Beleidskader stelt de regering verder dat het hoge noorden van blijvende strategische betekenis is voor de NAVO en dat de NAVO daar legitieme veiligheidsbelangen heeft. Kan verduidelijkt worden wat precies deze veiligheidsbelangen zijn? Welke rol ziet Nederland precies voor de NAVO in het Noordpoolgebied? Is er sprake van permanente militaire activiteiten in het Noordpoolgebied, bijvoorbeeld in verband met het raketschild, of strategische radarinstallaties? Hoe vaak wordt er door met intercontinentale bewapende raketten onderzeeërs onder het noordpoolijs geoefend?

De leden van de SP-fractie zijn verheugd dat de bescherming van de rechten van inheemse volkeren – en dus ook de Arctische volkeren – een integraal onderdeel van het Nederlandse mensenrechtenbeleid vormt en dat daar waar in een Arctisch land de mensenrechtensituatie van deze volkeren niet voldoet aan de internationale normen, Nederland multilaterale initiatieven tot actie zal ondersteunen en waar opportuun ook bilateraal de positie van deze volkeren aan de orde zal stellen. Kan de regering aangeven in hoeverre zij van mening is dat de mensenrechtensituatie van de verschillende inheemse volkeren in de Arctische landen op dit moment voldoet aan de internationale normen, welke multilaterale initiatieven op dit moment worden gesteund en of de positie van deze volkeren bilateraal al eens aan de orde is gesteld?

Verder is het Noordpoolgebied een belangrijke bron van fossiele brandstoffen geworden en wordt naarmate de schaarse van deze grondstoffen wereldwijd toeneemt het belang van de regio hiervoor in de toekomst alleen maar groter. Dit heeft grote, negatieve gevolgen voor het milieu. De leden van de SP-fractie zijn verheugd dat voor Nederland het

tegegangaan van klimaatverandering een belangrijke prioriteit is, maar concluderen ook dat grondstofwinning in het Noordpoolgebied hier regelrecht tegenin gaat. Deelt de regering deze conclusie? Hoe wordt tegengegaan dat het winnen van grondstoffen in de regio bijdraagt aan verdere klimaatverandering? Kan meer concreet aangeven worden hoe het in het Beleidskader omschreven optimale evenwicht tussen de bescherming van het Noordpoolgebied en de bevordering van economische activiteiten in dit gebied eruit zou moeten zien? En hoe zorgt Nederland ervoor dat in ieder geval haar eigen economische activiteiten of samenwerking in het Noordpoolgebied voldoen aan de door Nederland gewenste stringente milieu en veiligheidsnormen? Wat betekent dit concreet als het gaat om activiteiten van Nederlandse bedrijven zoals Shell in die gebieden? Ziet de regering ook kansen voor onze industrie in het schoonmaken van die gebieden, waaronder van nucleair afval?

Inbreng van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende beleidskader. Deze leden delen de opvatting dat Nederland een eigen visie dient te blijven ontwikkelen gezien de internationale politieke en economische ontwikkelingen ten aanzien van zowel de Noord- als Zuidpool. Genoemde leden hebben een aantal vragen.

In het beleidskader geeft de regering aan dat zij aanvullende afspraken wil maken op het gebied van onder andere visserij en delfstofwinning. Kan de regering aangeven welke afspraken zij concreet voor ogen heeft? Daarnaast geeft de regering aan dat zij voorziet dat delfstoffenwinning in het hoge noorden toe zal nemen en dat zij zich zal inspannen voor het stellen van strenge voorwaarden. Welke rol ziet de Nederlandse regering voor zichzelf om de verschillende opvattingen van betrokken landen dichterbij elkaar te brengen? Hoe zal deze rol worden vertaald naar de lange-termijn visie op de Nederlandse rol in het gebied? Op welk moment zal deze visie met de Kamer worden gedeeld? Graag een reactie.

De regering pleit in het beleidskader voor een strenge milieu en veiligheidsnormen ten aanzien van exploratie van het Noordpoolgebied. Mede in het licht van het Nederlandse beleid ten aanzien van de Global Public Goods kiest Nederland voor deze inzet. De leden van de CDA-fractie zien grote toegevoegde waarde in een coherent beleid ten aanzien van dit onderwerp. Onduidelijk blijft in dit kader echter hoe de inzet uit het beleidskader aansluit bij het bredere beleid op dit gebied. Kan de regering aangeven op welke manier dit beleid aansluit bij de gekozen inzet op de Global Public Goods? En welke aansluiting is er bij het Europese beleid wat Nederland als uitgangspunt heeft gekozen?

Daartegenover staan de economische kansen die het gebied biedt nu poolijs smelt. Hoe zorgt de Nederlandse regering er voor dat deze kansen ook daadwerkelijk worden benut en dat Nederlandse kennis op gebied van water en scheepvaart kan worden ingezet ter duurzame exploratie van het gebied? Welke concrete stappen zet de regering om, naast inzet op meer regels, duurzame exploratie mogelijk te maken door gebruik te maken van Nederlandse kennis en kunde?

Ten aanzien van Antarctica steunt de regering ontwikkeling van duurzaam toerisme en zelfregulering van de toerismebranche. Kan de regering aangeven in hoeverre deze inzet overeenkomt met de wens de ongerepte natuur van Antarctica te behouden en bij te dragen aan een lange termijnvisie voor toerisme op het continent? Welke inzet kiest de regering? Graag een reactie.

Inbreng van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling kennis genomen van het Beleidskader Nederland en de Poolgebieden 2011–2015.

De leden van de fractie van D66 vernemen graag wanneer de lange-termijn visie op de Nederlandse rol in het Noordpoolgebied, waarover in het Beleidskader gesproken wordt, gereed is. Worden er andere partijen, zoals het maatschappelijk middenveld, wetenschappelijke instanties en de Kamer betrokken bij de totstandkoming van deze visie? In het Beleidskader komt naar voren dat de regering wil inzetten op het aanvullen van bestaande internationale afspraken voor een meer omvattende internationale beheersstructuur voor het noordpoolgebied om een betere bescherming van het Arctisch milieu te garanderen. Op welke wijze gaat de regering concreet invulling geven aan haar inzet voor deze meer omvattende internationale beheersstructuur voor het Noordpoolgebied? Welke internationale afspraken behoeven aanvulling en op welke termijn en in welke vorm gaat Nederland zich daarvoor inzetten? Welke rol ziet het kabinet weggelegd in deze meer omvattende internationale beheersstructuur voor de Arctische Raad? En welke rol is er voor de Europese Unie en de NAVO met het oog op buitenlandbeleid en de verschuivende geopolitiek verhoudingen in het Noordpoolgebied?

De leden van de fractie van D66 erkennen de opkomende strategische belangen van het Noordpoolgebied. «Economische belangen voor Nederland en de Europese Unie in het Noordpoolgebied tekenen zich af», valt te lezen in het Beleidskader. Deze leden vragen zich af hoe de regering haar belangen in gaat vullen in het Noordpoolgebied. Hoe vindt zij de balans tussen milieubescherming enerzijds en economische belangen anderzijds? Is de regering bereid in de internationale arena voor een moratorium te pleiten voor de winning van delfstoffen zoals olie en gas op het noordpoolgebied totdat onafhankelijk is onderzocht wat de risico's zijn van eventuele olieboringen in het betreffende gebied, en totdat zeker is dat eventuele lekkages van olie opgeruimd kunnen worden? Gaat de regering het Nederlandse bedrijfsleven in het Noordpoolgebied faciliteren ten behoeve van olie- en gasproductie via Project Delta Group? Hoe gaat Nederland ervoor zorgen dat in ieder geval de economische activiteiten van Nederlandse bedrijven in de olie en gasector voldoen aan de door Nederland en de Europese Unie gehanteerde milieu en veiligheidsnormen?

De leden van de fractie van D66 zijn bezorgd over de bescherming van het milieu in het Arctisch gebied en het klimaat in zijn algemeenheid. Antarctica is als toeristische bestemming aan populariteit aan het winnen, maar deze leden onderstrepen dat dit schadelijke gevolgen heeft. De leden van de fractie van D66 willen graag antwoord op de vraag hoe een geïntegreerde lange-termijn visie met voldoende randvoorwaarden voor duurzaam Antarctisch toerisme vorm zal krijgen. Hoe draagt de Europese Unie bij aan het ontwikkelen van deze visie? Welke maatregelen zijn er volgens de regering nodig om de natuur te beschermen op Antarctica? Is er een bereidheid binnen de regering om alle maatregelen die nodig zijn te nemen om het Arctisch gebied te beschermen tegen de negatieve gevolgen van het toerisme? Zo ja, hoe zullen deze maatregelen er uit komen te zien? Zou bijvoorbeeld een keurmerk voor duurzaam toerisme hierbij van waarde kunnen zijn, zodat reizigers kunnen kiezen voor een verantwoord bezoek en de aanbieders dit terugzien in de prijs?

Het belang van onderzoek in het Arctisch gebied wordt door de leden van de fractie van D66 onderstreept. Is er binnen de regering de ambitie om, al dan niet op de lange termijn, een eigen onderzoeksstation op Antarctica te

bezitten? Kunnen de vier mobiele laboratoria die sinds januari 2013 aanwezig zijn een meer permanente status krijgen? Zo ja, wat zijn de concrete gevolgen daarvan voor de onderzoekspositie van Nederland op Antarctica? Zo nee, hoe ziet het kabinet de onderzoekspositie van Nederland op de lange termijn zonder permanent onderzoeksstation? Is de financiering van het Polaire Programma de komende jaren zeker? Blijft het zwaartepunt voor de financiering van poolonderzoek ook in de toekomst bij de ministeries liggen? Kan de regering aangeven hoe de samenhang tussen wetenschapsgestuurd en beleidsgestuurd onderzoek in de praktijk vorm zal krijgen?

Inbreng van de fractie van de Partij voor de Dieren

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vinden de poolgebieden zeer waardevol, en vinden dat deze gebieden zeer goed beschermd moeten worden. De bescherming van Antarctica is redelijk goed geregeld, maar dit geldt helaas zeker niet voor de Noordpool. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn van mening dat voor het Noordpoolgebied dezelfde regels zouden moeten worden afgesproken als die nu gelden voor Antarctica: namelijk dat er geen grondstoffen gewonnen mogen worden, in ieder geval niet in de eerste helft van deze eeuw. Waarom is dit niet de inzet van de regering? Onderschrijft de regering de mening dat de kwetsbare natuur van het Noordpoolgebied dezelfde bescherming verdient als het Zuidpoolgebied, gezien het unieke karakter van het gebied en het belang daarvan voor het ecosysteem en voor mensen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is de regering bereid alsnog te pleiten voor een algeheel moratorium op de winning van grondstoffen in het Noordpoolgebied?

De bescherming van het Noordpoolgebied wordt nu naar de mening van de leden van de fractie van de PvdD veel te veel overgelaten aan de Arctische Staten. Deze landen hebben zelf veel belang bij de winning van grondstoffen uit dit gebied, en hebben stuk voor stuk ook geen beste reputatie qua bescherming van natuur en milieu. Is de regering bereid om zich ervoor in te zetten dat ook andere landen een grote stem krijgen in de bescherming en eventuele bestemmingen van het Noordpoolgebied, zoals dat ook met Antarctica is gebeurd? Zo nee, waarom niet? Immers, het Noordpoolgebied is een uniek gebied, de grootste aaneengesloten wildernis van het Noordelijk halfrond. Het behoud daarvan is niet alleen van belang voor de Arctische staten, maar voor de hele wereld. Deelt de regering die mening? Zo nee, waarom niet? Wanneer kan de Kamer de langetermijnvisie voor de bescherming van het Noordpoolgebied tegemoet zien, en op welke wijze wordt de Kamer nog betrokken bij de totstandkoming hiervan?

De leden van de PvdD-fractie merken op dat de Nederlandse regering ambivalent lijkt te staan in het vraagstuk hoe het Noordpoolgebied zo goed mogelijk beschermd kan worden. Enerzijds zet de regering in op milieunormen en een meer omvattende bescherming voor het Noordpoolgebied. Anderzijds ligt de nadruk ook op het winnen van de fossiele grondstoffen die onder de ijszee liggen en die steeds meer bereikbaar worden. Kan de regering bevestigen dat het bereikbaarder worden van deze grondstoffen een gevolg is van het smelten van het zee-ijs, en dat dit een gevolg is van door mensen veroorzaakte klimaatverandering? Kan de regering tevens bevestigen dat het winnen en het verbranden van de aardolie die nu nog veilig onder de zeebodem opgeborgen ligt, de voortgaande klimaatverandering zal verergeren? Zo ja, deelt de regering dan de mening van de leden van de fractie van de PvdD dat dit een zeer wrege situatie oplevert? En dat het extra wrang is wanneer Nederlandse

bedrijven, zoals Shell, winsten maken uit het winnen en verkopen van deze grondstoffen?

De regering wil zich inzetten voor stringente milieu en veiligheidsnormen voor het Noordpoolgebied. De leden van de fractie van de PvdD willen graag concreet weten wat dat inhoudt: welke normen wil de regering bereiken, en op welke manier denkt zij deze inderdaad te bereiken? En wat denkt de regering dat deze normen waard zijn, wanneer er eenmaal inderdaad in het gebied geboord zal worden naar olie en gas? Door wie en op welke wijze zouden deze normen gehandhaafd moeten worden? Is de regering van mening dat stringente normen de kans op een olielek ooit zullen kunnen uitsluiten? Zo ja, waarop is deze mening gestoeld? Zo nee, waarom is de regering dan toch akkoord met boringen naar olie en gas onder dit kwetsbare gebied, als zij weet dat de risico's op een ramp altijd aanwezig zullen zijn?

Hoe beoordeelt de regering de pogingen van Shell om in de Chukchizee en de Beaufortzee voor Alaska proefboringen te doen? Kan de regering deze vragen ook beantwoorden in het licht van de talloze incidenten die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan met schepen en boorplatforms van Shell? Deelt de regering de mening dat er veel fout is gegaan rond bijvoorbeeld het boorschip Kulluk, die met 585.000 liter olie aan boord, tijdens een storm tegen de rotsen gelopen bij het kleine eiland Sitkalidak, voor de kust van de Amerikaanse staat Alaska? Kan de regering bevestigen dat het boorschip de Noble Discoverer teveel schadelijke stoffen heeft uitgestoten in het Noordpoolgebied? Kan de regering de gevolgen hiervan voor milieu en natuur schetsen? Kan de regering bevestigen dat de Arctic Challenger, het schip dat de belangrijkste rol zou moeten spelen in geval van een olielek, ruim 400 tekortkomingen bleek te vertonen bij keuringen van de Amerikaanse kustwacht? Hoe beoordeelt de regering dit? Is de regering ervan op de hoogte dat deze Arctic Challenger, die dus een olielek in het Noordpoolgebied zou moeten kunnen opruimen, zelf verantwoordelijk is voor kleine olielekages in de haven van Seattle? Hoe beoordeelt de regering dat?

Deelt de regering de mening dat de kansen dat er een olielek ontstaat in het Noordpoolgebied vele malen groter is dan normaal door de barre weersomstandigheden? En deelt zij dan ook de mening van de leden van de PvdD-fractie dat de gevolgen van zo'n lek niet te overzien zijn? Immers, Noordpooldieren zijn zeer kwetsbaar: als hun leefomgeving vervuild raakt, is er geen alternatief. Zo nee, waarom niet? Zo ja, deelt de regering dan ook de mening dat boringen niet toegestaan zouden mogen worden in het Noordpoolgebied? Is een olielek in dat kwetsbare gebied überhaupt wel te bestrijden in de barre en ijzige omstandigheden rond de Noordpool? In de regering ervan op de hoogte dat de Amerikaanse milieuorganisatie PEW dit in 2010 liet onderzoeken, en dat de conclusie van het uitvoerige rapport luidde: elke poging een olielek op te ruimen is hier gedoemd te mislukken? Zo nee, is de regering bereid deze studie alsnog tot zich te nemen en de reactie hierop aan de Kamer te doen toekomen? Het is in het Noordpoolgebied ijskoud, de zee is ruw en vol kruierend ijs en de wind kan plotseling aanzwellen tot orkaankracht. Ook de Amerikaanse geologische dienst geeft aan dat geen enkele bekende opruimethode werkt in deze omstandigheden. In de ogen van de leden van de PvdD-fractie betekent dit dat er geen enkel risico genomen mag worden in dit gebied, en dat boringen dus niet toegestaan zouden mogen worden. Graag een reactie. Is de regering ervan op de hoogte dat de kap aan boord van de Arctic Challenger die, in geval van een olielek, over een *blowout* geplaatst moet worden, tijdens het testen in rustige, warme wateren al niet bestand bleek tegen de druk, en dat dit omschreven werd door een Amerikaanse

medewerker van de overheid als: «It was crushed like a beer can»? Hoe beoordeelt de regering dit?

Deelt de regering de mening dat de pogingen van Shell om toch in dit gebied te boren, terwijl er geen enkele manier is om een eventuele ramp op te ruimen en de gevolgen daarvan zeer groot zullen zijn, niet getuigen van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is de regering bereid om druk op Shell uit te oefenen teneinde dit bedrijf te overtuigen om deze onverstandige pogingen te staken?

Onder het milieuprotocol bij het Verdrag inzake Antarctica zijn ook aansprakelijkheidsregels opgenomen voor milieubedreigingen. Is het de inzet van de regering om dit ook voor het Noordpoolgebied te regelen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze, en hoe zouden deze aansprakelijkheidsregels er dan uit moeten zien volgens de minister? Deze aansprakelijkheidsregels onder het Verdrag inzake Antarctica gaan tot nu toe slechts over aansprakelijkheid voor bestrijdingsacties in geval van milieubedreigende noodsituaties. Deze maatregel voorziet dus niet in alomvattende milieubescherming. In 2015 zou door de verdragspartijen verder gesproken worden over het uitbreiden van deze maatregelen naar een meer omvattende milieubescherming, kan de regering daar al een voortgang over melden? Aan de Kamer is eerder gemeld dat er in de tussenliggende periode, op initiatief van Nederland, onderzoek zou worden gedaan naar de technische en economische haalbaarheid van acties om het milieu te herstellen in het Antarctisch gebied. Kan de regering aangeven of dit onderzoek ondertussen al resultaten heeft opgeleverd? De leden van de PvdD-fractie vermoeden dat het in Antarctica, net zo min als in het Noordpoolgebied, mogelijk is om eenmaal toegebrachte milieuschade volledig te herstellen, deelt de regering die indruk? Welke consequenties verbindt zij hieraan met betrekking tot het soort en aantal activiteiten dat in deze kwetsbare gebieden zou mogen worden toegestaan?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vinden het ook van groot belang dat Antarctica zijn ongerepte karakter behoudt en dat de menselijke aanwezigheid geen nadelige invloed heeft op de natuur, het milieu en de wilde dieren. Antarctica is één van de laatste ongerepte plaatsen op aarde, maar raakt steeds meer in trek bij toeristen. Deze leden vrezen voor aantasting van het waardevolle gebied door toerisme en door wetenschappelijk onderzoek. Laatst bleek dat het juist de wetenschappers zijn die zaden van exoten meenemen onder hun schoenen naar dit kwetsbare continent. Deelt de regering de zorgen hierover? Worden er naar aanleiding van deze bevindingen extra maatregelen genomen om de introductie van invasieve exoten tegen te gaan? Zo ja, welke maatregelen? Zo nee, waarom niet, en is de regering bereid om in ieder geval voor Nederlandse onderzoekers hier maatregelen voor te treffen?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zouden graag zien dat de regering zich met meer ambitie inzet voor de zeer kwetsbare natuurgebieden die onze polen vormen, en vragen de regering om de economische belangen van bedrijven zoals bijvoorbeeld Shell opzij te schuiven, en zich te richten op de grote ecologische belangen van deze gebieden. Alleen als Nederland en Nederlandse bedrijven zelf niet meedoen aan de pogingen de grondstoffen onder deze natuurgebieden te winnen, zal een oproep van de regering voor behoud van de natuurwaarden serieus genomen kunnen worden. Graag een reactie.